

Monumentnummer*: 480816

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 11 oktober 1994
Kadaster deel/nr 82923/151

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
's-Gravenhage		's-Gravenhage		Zuid-Holland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
ILSY-plantsoen	1			2497 GA	's-Gravenhage		
ILSY-plantsoen	1 A	A		2497 GA	's-Gravenhage		
ILSY-plantsoen	3			2497 GA	's-Gravenhage		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
's-Gravenhage	BK				3457		

Omschrijving**

STATIONSGEBOUW YPENBURGNaar functionalistisch ontwerp van J.A. Brinkman en L.C. van der Vlugt op concave plattegrond met in- en uitspringende bouwvolumes uitgevoerd STATIONSGEBOUW, hoofdgebouw van het luchthavencomplex Ypenburg (1935-37), met een uitbreiding aan de noordzijde naar ontwerp van M. Zwanenburg.

Het achttien segmenten tellende stationsgebouw bevat twee onderkelderde zijvleugels met bel-etage te weerszijden van de deels uit een, deels uit twee bouwlagen bestaande middenpartij. Alle volumes zijn afgedekt door platte, licht overstekende daken, waarbij het dak aan de zuidzijde een halfronde contour heeft en het dak van de verkeers- of starttoren geheel cirkelvormig is met afgeschuinde daklijst. In oorsprong waren de overstekende betonnen daken van de zijvleugels als dakterrassen ingericht met bijbehorende (doch thans niet meer aanwezige) in staal en draadglas uitgevoerde windschermen en stalen buisleuning, waarbij onder de overstekende daklijsten zonnenschermen waren gemonteerd. De dakterrassen zijn toegankelijk via de gespiegelde trappenhuisen van staal en glas, met in oorsprong elk bovenaan een cilindrisch volume boven het terras. Thans resteert alleen de cilindrische bovenbouw van het zuidelijk trappenhuis, die aan de westzijde geheel is uitgevoerd in staal en glas en voor het overige is gemetseld met rondom horizontale bovenlichten. Het noordelijk trappenhuis is naderhand ingekort; het dak van de noordvleugel is nu via een stalen buitentrap bereikbaar. Bij deze grotendeels transparante trappenhuisen is zoveel mogelijk een nagenoeg vierkante onderverdeling

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

toegepast met afgeschuinde vensters onder de evenwijdig aan de rechte bordes-trappen afgeschuinde dakvlakken en met witgeschilderde vensters langs de onderzijden.

Bij de bouw is een skelet van gewapend beton toegepast (zo licht mogelijk uitgevoerd door Wernink's Betonmaatschappij te Leiden), die deels in het zicht komt in in- en exterieur en die ronde kolommen en rechthoekige balken, deels met afgeschuinde uiteinden, bevat. De niet-dragende muren zijn van kalkzandsteen, met witte muurverf bestreken, en bevatten in oorsprong rondom stalen buitendeuren en vensterkozijnen met deels vrijwel vierkante, deels rechthoekige onderverdeling (geleverd door de Nationale Staalindustrie te Rotterdam); de betonnen plinten waren in oorsprong zwart geverfd. Thans zijn alleen bij de transparante trappenhuisen bij het zesde en twaalfde segment en de twaalfzijdige, deels overkragende verkeerstoren bij het negende segment nog de oorspronkelijke staalkozijnen, stalen buisleuning en beglaasde staaldeuren bewaard gebleven; ook de stalen keldervensters zijn nog origineel.

In het stationsgebouw waren in oorsprong in het centrale deel een transparante reizigershal met KLM-balie, kaartenkamer, radiodienst, postkamer, kleedruimten voor de Aeroclub, en vertrekken voor douane en Nationale Luchtvaartschool ondergebracht. In de noordvleugel waren verder de clublokalen voor de Aeroclub met eetzaal gesitueerd en in de zuidvleugel het publieke restaurant met halfronde serre aan de zuidzijde en keukens met uitgebouwde dienstingang aan de westzijde.

Aan de veldzijde waren in oorsprong bij de restaurantvleugel en bij de Aeroclubvleugel verhoogde, betegelde terrassen aangelegd (mede in verband met de vliegemonstraties, voor 1800 bezoekers) met gemetselde trappen en keermuren, waarvan thans nog enkele gedeelten resteren, en bijbehorende (thans niet meer aanwezige) windschermen.

De hoofdentree bevindt zich rechts in de lage, min of meer blokvormige uitbouw van de middenpartij aan de westzijde (in het twaalfde segment) en bevatte in oorsprong geen portiek (het huidige dateert uit de jaren '50). De westgevel van de lage uitbouw bevatte in oorsprong verder een doorlopende stalen vensterstrook met vierruits-onderverdeling en alleen bovenlichten bij de kleedkamers, terwijl de westgevel van de teruggerooid bovenbouw bij de afgeronde NW-hoek alleen een doorlopende verticale vensterstrook bevat ter verlichting van het voormalige trappenhuis naar de verkeerstoren (in oorsprong voorzien van een stalen spiltrap), alsmede een drietal gekoppelde vierruitsvensters en twee vierkante vensters voor de aldaar in oorsprong gesitueerde dienstwoning.

De hierop aan de noordzijde aansluitende, licht gebogen Aeroclub-vleugel heeft een teruggerooid souterrain met - nog aanwezige - horizontale keldervensters; de overkragende bel- etage heeft een afgeschuinde zijde, geïntegreerd met het grotendeels transparante trappenhuis dat naar het voormalige dakterras leidt; het linkerdeel van de overkragende gevel was in oorsprong vrijwel blind, met uitzondering van de raampartijen van de uiterst links gesitueerde keuken en de in oorsprong door middel van een stalen buitentrap toegankelijke keukendeur (thans gewijzigd in een zij-ingang met betonnen buitentrap).

De aan de zuidzijde aansluitende restaurant-vleugel heeft onder in de westgevel een reeks enkele en gekoppelde keldervensters, een stalen kelderdeur en uiterst rechts een op maaiveldhoogte uitgebouwde dienst-ingang met dubbele stalen buitendeuren; op de overkragende bel-etage, waarvan de links afgeschuinde zijde is geïntegreerd met het grotendeels transparante trappenhuis, bevatte de westgevel in oorsprong een viertal lage horizontale vensterstroken en een zevental gebogen sheddaken (naderhand verwijderd). De uit in- en uitspringende delen samengestelde zuidgevel bevat de ingang - met dubbele stalen buitendeuren - en bovenlichten voor de bijkeuken in de ZW-hoek en de halfrond uitgebouwde, grotendeels glazen serre van het voormalige publieke restaurant onder gebogen luifeldak, met aan de oostzijde een recht gevelvlak waarin de dubbele terrasdeuren zijn opgenomen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De ingezwenkte oostgevel van de publieke restaurantvleugel bevat verder een vijftal vierledige vensterpartijen, met in oorsprong in het veertiende en zestiende segment elk een stel dubbele terrasdeuren. Hierop sluit het twee bouwlagen tellende centrale deel aan, dat op de beganegrond doorgaande vensterpartijen bevat, onderbroken in het negende segment door de in een ingezwenkte erkerpartij geplaatste toegang vanuit de reizigershal tot het vliegveld en de segmentvormige erkerpartij bij de voormalige ruimte van de NLS-instructeurs, met horizontale strook bovenlichten. In de verdieping, ten behoeve van de voormalige dienstwoning, is een drietal drieledigevensterpartijen aangebracht; rechts daarvan is een vijfledige raampartij met bovenlichten aangebracht voor de vroegere meteo- dienst. Hierboven, bij het negende segment, bevindt zich de met driekwart ronding overkragende verkeerstoren met rondom een balkon met tegelvloer en stalen buisleuning, waarbij de overstekende betonvloer is geïntegreerd met het luifeldak van de dienstwoning. Inwendig was de meteo-dienst in oorsprong door middel van een stalen spiltrap verbonden met de instructeursruimte. Uitwendig is de verkeerstoren thans bereikbaar via een stalen buitentrap met buisleuning (in oorsprong via een in staal en glas uitgevoerd trappenhuis).

Het lagere blok heeft een doorgaande vensterstrook; de Aeroclub-vleugel heeft bij het restaurantgedeelte een uitgebouwde serre, in oorsprong met gebogen bovenlichten (welke gebogen contour thans nog aanwezig is) en half te openen door middel van grote schuiframen; voorts in het eerste, derde en vijfde segment een stel dubbele deuren naar het vliegveld.

Aansluitend aan de noordzijde de in verwante trant uitgevoerde aanbouw van Zwanenburg.

Het interieur kwam in samenwerking met interieur- architect J.F. Semeij tot stand. Inwendig bevatte de Aeroclubvleugel in oorsprong ondermeer een restaurantzaal met cirkelvormig beëindigde, indirect verlichte bar (thans niet meer aanwezig), en een clubkamer met in zwart en goudkleur betegelde haardpartij, waarbij in de ijzeren schouw de openingsdatum 29-8-36 is gegrift (geheel bewaard gebleven). In de reizigershal bevindt zich een in verschillende kleuren natuursteen uitgevoerde windroos in de vloer.

In de publieke restaurantvleugel was in oorsprong een tribune-effect gecreeerd door middel van een kleine niveausprong van het lager gehouden buitenste deel naar de overige zaalruimte, ten behoeve van een vrij uitzicht op het vliegveld, doch dit niveauverschil is naderhand ongedaan gemaakt. Ook het decoratieve paneel met vogelvlucht-impressie van het vliegveld tegen de lange wand, naar ontwerp van Semeij is thans niet meer aanwezig; evenmin bleef het oorspronkelijk meubilair, geleverd door de firma van Pander & Zn. te Den Haag, bewaard.

Wel resteren nog de fornuizen en de houten voorbereidingstafel, waaronder de schuin geplaatste radiatoren, met afgeschuinde uiteinden in de restaurantkeuken (doch deze zijn van ondergeschikt belang).

Van de bewaard gebleven oorspronkelijke vensterbanktegels zijn die in de gangen en enkele voormalige vertrekken op de verdieping okerkleurig geglazuurd; de vensterbanktegels in de overige ruimten zijn zwart.

WAARDERING:

Stationsgebouw van Vliegveld Ypenburg, hoofdgebouw van het luchthavencomplex, in voor het oeuvre van Brinkman en Van der Vlugt kenmerkende nieuw-zakelijke trant, van algemeen belang wegens architectuur-, bouw- en cultuurhistorische en typologische waarde.

N.B. De later toegevoegde entreeportiek aan de westzijde valt, evenals het verbindingslid met het NLS- gebouw aan de noordzijde, buiten de bescherming.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Transport

Functie